

Structuur en opbouw Marcus Evangelie

Titel en thema van het boek (1:1)

A: Een nieuw begin in de woestijn (1:2-13)

Eerste scharnier: De tijd is aangebroken (1:14-15)

B: Jezus in Galilea en omstreken (1:16-8:21) met 'onderwijsblok' in 4:1-34

Genezing van een blinde (8:22-26)

C: De weg van de Mensenzoon en de weg van zijn volgelingen (8:27-10:45)
De Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen (10:45)

Genezing van een blinde (10:46-52)

B: Jezus in Jeruzalem (11:1-15:39) met 'onderwijsblok' in 13:1-37

Tweede scharnier: De vrouwen in Galilea en Jeruzalem (15:40-41)

A: Een nieuw begin vanuit het open graf (15:42-16:8)

Toevoeging: 'de handelingen van Marcus' (16:9-20)

Galilea

A1 eerste volgelingen 1:16-20
B een man van gezag 1:21-3:30
A2 de nieuwe familie 3:31-35

C Gelijkenissenrede 4:1-34

D1 eerste overvaart 4:35-41
E niet begrepen 5:1-8:9
D2 laatste overvaart 8:10-21

Jeruzalem

A1 aankomst / toekijken 11:1-11
B gezag bevestigd 11:12-12:40
A2 toekijken / vertrek 12:41-13:2

C apocalyptische rede 13:3-37

D1 zalving 'met oog op' 14:1-9
E proces en kruisiging 14:10-15:39
D2 begrafenis 15:40-16:8

De titels van Jezus in begin, midden en slot

'Het begin van het evangelie van Jezus *Christus*, Zoon van God' (1:1)

'Jij bent mijn geliefde *Zoon*, in jou vind ik vreugde' (1:11)

'U bent de *messias*' (8:29), 'Dit is mijn geliefde *Zoon*, luister naar Hem (9:7)

'Bent u de *messias*, de *Zoon* van de Gezegende?' 'Dat *ben Ik*' (14:61, 62)

'Werkelijk, deze mens was Gods *Zoon*' (15:39)

Het Evangelie naar / van / volgens Marcus

Zelf noemt Marcus zijn naam nergens (behalve misschien in 14:50-52). Pas aan einde 1^e eeuw kregen Evangelieën een naam. Papias, bisschop van Hiërapolis, schrijft in 135 als eerste over Mc als auteur en beroept zich daarbij op de Oudste (Johannes): 'Dit is wat de Oudste heeft gezegd: Marcus, die Petrus' vertolker werd, schreef dit evangelie'.

Hoewel Marcus een zeer veel voorkomende naam was, beschouwt men hem als de Mc uit 1 Petr. 5:13; Hand. 12:12, 25; 13:13; 15:37-39; Kol. 4:10; 2 Tim. 4:11; Filemon 24.

Vermoedelijk schreef hij na Petrus' dood in Rome, 64-65 AD, onder Nero. Mc. schrijft voor gemeenschappen die angst en verwarring ervaren (bedreiging en vervolging en geen wederkomst!). Dat Arameese uitspraken worden uitgelegd, evenals diverse Joodse gebruiken, wijst op een heidens lezerspubliek. Desondanks is het Ev gedrenkt in OT.

Titel maakt duidelijk: het gaat over Jezus en hoe Hij moet worden begrepen. We moeten serieus nemen dat dit verhaal de vrucht is van selectie en arrangement. Het is een verhaal, een narratief, let op de structuur, de conflicten, de karakters en het plot (Jezus' identiteit). Zijn identiteit blijft lang verborgen, ook al weet de lezer al vanaf vers 1 hoe het zit. Pas als hij sterft trekt een Romein de juiste conclusie: De waarheid omtrent Jezus' identiteit wordt duidelijk op het moment van zijn sterven.

De Menszoon als Messiasgeheim: verhullend en onthullend

Jezus wil geen propaganda i.v.m. wonderen of uitdrijving: Mc. 1:24-25, 44; 3:12; 7:36; 8:26.

Gebruikt de enigszins versluiserende titel *Menszoon*: Mc. 2:10, 28 (hierna 13x in 8:31-14:62).

Achtergrond: Dan. 7:13-14. Zijn betekenis alleen te begrijpen in het licht van het kruis en de opstanding (9:9!). Er waren in de hellenistische en de Joodse milieus vele wonderdoeners. Maar bij geen enkele van hen was het lijden ook maar enigszins aan de orde. Bij Jezus is het een leidmotief. Na de 1^e lijdensaankondiging komt de verheerlijking op de berg; op de top vd berg raken hemel en aarde elkaar.

Marcus en het Oude Testament

Marcus als Exodus verhaal

De nieuwe Exodus in Marcus	De Exodus in het OT
De komst van de bevrijder <i>Marcus 1:1 – 8:27</i>	De komst van Mozes om Israël te bevrijden <i>Exodus 1-15</i>
De weg naar Jeruzalem <i>Marcus 8:22 – 10:52</i>	De reis naar het Beloofde Land <i>Ex. 16-40, Numeri, Deuteronomium</i>
De overwinning in Jeruzalem <i>Marcus 11:1 – 16:8</i>	De verovering van het Beloofde Land <i>Jozua</i>

De verheerlijking op de berg

Mozes op de Sinäi	Jezus op de berg der verheerlijking
Zes dagen (Ex. 24:16)	Zes dagen (9:2)
Drie metgezellen (24:1,9)	Drie metgezellen (9:2)
Op een berg (24:12-15)	Op een berg (9:2, 9)
Veranderd gelaat (34:29)	Veranderde gedaante (9:2-3)
Angst vanwege die verandering (34:29-30)	Angst vanwege die verandering (9:6, 15)
Een wolk bedekt de berg (24:16)	Een wolk overschaduwde hen (9:7)
God spreekt vanuit de wolk (34:5-7)	God spreekt vanuit de wolk (9:7)
Mozes daalt de berg af en ontmoet volk bezig met afgoderij (32:15-20)	Jezus daalt de berg af en ontmoet een ongelovig volk (9:19)
Sommigen zullen het koninkrijk zien komen met kracht (9:1)	Alleen sommigen gaan het beloofde land in (Num. 14:6-7, 20-24, 30)

Naast Jesaja en Zacharia spelen de Psalmen een grote rol in Marcus 14 en 15:

Marcus	Psalm
14:1	10:7-8
14:34	42:5-11; 43:5
14:41	140:8
14:55	37:32; 54:3
14:61	15:4-5; 38:13-15
15:24	22:8
15:29	22:7
15:31-32, 36	22:7-8
15:32	22:6
15:34	22:1
15:35-36	69:21
15:39	22:27
15:40	38:11

Weinig toespraken en gelijkenissen (i.t.t. Matt), wel 40x 'gaf onderricht, onderwees, meester en rabbi'. Dat onderwijs zit vaak al in de structuur.

Voorbeeld van parallele structuren

Marcus 1:1 – 4:34	Marcus 8:27 – 13:37
Jezus is de Messias (1:1)	Jezus is de Messias (8:29-30)
Doop, 'jij bent mijn geliefde Zoon', 1:11	Verheerlijking, 'jij bent mijn geliefde Zoon', 9:7
Discussie rond 5 vragen (2:1-3:6)	Discussie rond 5 vragen (11:27-12:37)
Onderwijs aangaande het Koninkrijk (4:1-34)	Onderwijs aangaande de tempel (13:1-37)

Tweemaal vijf vragen

Eerste cyclus, vijf confrontaties: 2:1- 3:6

Waar?	Wie vraagt?	Vraag	Reactie
2:1-12	Schriftgeleerden	Wie kan zonden vergeven dan God alleen?	Sta op, pak uw bed en loop!
2:13-17	Farizeeën	Waarom eet hij met tollenaars en zondaars?	Gezonde mensen hebben geen dokter nodig, maar zieke
2:18-22	Sommigen	Waarom vasten uw discipelen niet?	Drie gelijkenissen: de bruidegom, nieuwe lap, jonge wijn
2:23-28	Farizeeën	Waarom doen ze iets dat op sabbat niet mag?	De sabbat is er voor de mens, en niet de mens voor de sabbat
3:1-6	Farizeeën	Wat mag men op sabbat doen: Goed of kwaad?	Ze zwegen. Jezus geneest.

Tweede cyclus, vijf vragen in de tempel: 11:27 – 12:37

Waar?	Wie vraagt?	Vraag	Reactie
11:27-12:12	Hogepriesters, Schriftgeleerden en oudsten	Op grond van welke bevoegdheid doet u deze dingen?	Geen antwoord, maar een gelijkenis
12:13-17	Farizeeën en Herodianen	Is het geoorloofd belasting te betalen aan de keizer?	Geef aan de keizer wat van de keizer is en aan God wat God toebehoort
12:18-27	Sadduceeën	Wiens vrouw zal ze zijn bij de opstanding?	Hij is geen God van doden, maar van levenden
12:28-34	Een Schriftgeleerde	Wat is het belangrijkste gebod?	Heb God lief boven alles en je naaste als jezelf
12:35-37	Jezus	Hoe kan de zoon van David zijn Heer zijn?	Geen antwoord, maar men luisterde graag naar Hem.

Conflicten en onderwijs

19 conflicten in hst. 2-12, volgens het klassieke model:

1. er wordt een vraag gesteld
2. Jezus stelt een wedervraag
3. Jezus geeft een concluderend statement

Voorbeelden concluderende statements:

Gezonde mensen hebben geen dokter nodig, maar zieke wel; ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars, 2:17
Jonge wijn hoort in nieuwe zakken, 2:22
De sabbat is er voor de mens, en niet de mens voor de sabbat, 2:27
Want iedereen die de wil van God doet, die is mijn broer en zuster en moeder, 3:35
Wat uit de mens komt, van binnenuit, dat maakt hem onrein, 7:20
Wat is het moeilijk voor rijken om het Koninkrijk van God binnen te gaan, 10:23
Vele eersten zullen de laatsten zijn, en vele laatsten de eersten, 10:31
Geef wat van de keizer is aan de keizer, en geef aan God wat God toebehoort, 12:17
God is geen God van doden, maar van levenden, 12:27

Overeenkomsten opening en slot

Opening	Slot
Begin (1:1/Gen. 1:1)	De eerste dag van de week (16:2/Gen. 1:3-5)
Jezus de Messias (1:1)	'Bent u de messias?' (14:61)
De Zoon van God (1:1)	'Werkelijk, deze mens was Gods Zoon' (15:39)
Jezus komt uit Galilea (1:9)	Jezus gaat naar Galilea (16:7)
Jezus zegt dat het Koninkrijk nabij is (1:15)	6x 'Koning der Joden' in h. 15 en Jozef van Arimatea 'verwacht de komst van het Koninkrijk van God' (15:43)
Petrus, de eerst genoemde discipel (1:16)	Petrus, de laatst genoemde discipel (16:7)

Waarom 16:9-20 een latere toevoeging is

- 16:9 begint opnieuw bij 16:2
- het hele stuk is veel compacter geschreven dan de rest van het evangelie
- 16:14 spreekt ineens over de elf, dat heeft Mc nooit eerder gebruikt, steeds de twaalf (Luc. 24:33 spreekt wel van de elf; dit vers vat het verhaal daar van de Emmaüsgangers samen)
- het hele stuk bevat nauwelijks verwijzingen naar het OT, wat vreemd is aan Marcus, die dat voortdurend doet
- 16:19 spreekt over 'de Heer Jezus', een term die Marcus geen enkele keer gebruikt
- het hele stuk lijkt ontleend aan andere (latere) geschriften:

9-11 (Maria uit Magdala)	Joh. 20:1-2, 11-18
12-13 (Emmaüsgangers)	Luc. 24:13-35
14 (verschijning aan de elf)	Luc. 24:36-43
15-16 (zendingsbevel)	Mat. 28:18-20
17-18 (tekenen)	Handelingen
19 (hemelvaart)	Hand. 1:8; 2:33
20 (verkondiging en tekenen)	Handelingen

Het abrupte einde van Marcus in 16:8 past wel bij het voortdurend niet begrijpen van Jezus en blijven zoeken naar zijn betekenis. Bovendien verwijst het terug naar het begin in Galilea: de lezer wordt met dit open einde uitgedaagd zelf Jezus te gaan volgen en zijn geheim te ontdekken.

Dat de vrouwen in 16:8 zwijgen geeft aan dat de lezer zelf een antwoord moet vinden op de vragen waar de discipelen voortdurend mee worstelen.